

Μηνιαία ηλεκτρονική έκδοση του Πανελληνίου Σωματείου Θεάτρου Σκιών
Περίοδος Γ' Τεύχος 113 Ιούνιος 2017

**Φεστιβάλ
Καραγκιόζη
Νέας Ιωνίας**

Από Δευτέρα 19 μέχρι
Σάββατο 24 Ιούνη
Γηπεδάκι 5Χ5
Πλ. Αγ. Γεωργίου
(Πλησίον Σταθμού ΗΣΑΠ)

**ΖΗΤΟΥΜΕ
ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ
ΓΙΑ
ΒΟΗΘΕΙΑ**

**2ο Πανελλήνιο
Συνέδριο
"Ένα σπίτι για τον
Καραγκιόζη"**

Κυριακή 18 Ιούνη
Έναρξη: ώρα 10 π.μ.
Συνεδριακό Κέντρο Νέας Ιωνίας

2ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ

«Ένα σπίτι για τον Καραγκιόζη»-
...Και όχι μόνο!

«Αναγκαιότητα διάσωσης και διάδοσης
της πολύπλευρης παραδοσιακής τέχνης του
Ελληνικού Καραγκιόζη»

Κυριακή 18 Ιούνη,
έναρξη: ώρα 10 π. μ.

Συνεδριακό Κέντρο Νέας Ιωνίας
(δίπλα στο χώρο του Φεστιβάλ,
πεζόδρομος Αγ. Γεωργίου)

Το Πανελλήνιο Σωματείο Θεάτρου Σκιών (Π.Σ.Θ.Σ.), σε συνεργασία με το Δήμο Νέας Ιωνίας και τον Οργανισμό Πολιτισμού Αθλησης και Νεολαίας (Ο.Π.Α.Ν.) διοργανώνουν:

1. Το 2ο Συνέδριο του Π.Σ.Θ.Σ. με γενικό τίτλο: Ένα σπίτι για τον Καραγκιόζη- Αναγκαιότητα διάσωσης και διάδοσης της πολύπλευρης παραδοσιακής τέχνης του Ελληνικού Καραγκιόζη, την Κυριακή 18 Ιουνίου 2017, στο Συνεδριακό Κέντρο Νέας Ιωνίας (Πατριάρχου Ιωακείμ 4, πλησίον σταθμού ΗΣΑΠ Νέας Ιωνίας).

Σύνεδροι και ομιλητές θα είναι αξιόλογοι πανεπιστημιακοί, συγγραφείς και καλλιτέχνες του Θεάτρου Σκιών (και όχι μόνο). Στον ίδιο χώρο, θα λειτουργήσει έκθεση με σπάνιο υλικό από φιγούρες, σκηνικά και εργαλεία, που έχει στην κατοχή του το Π.Σ.Θ.Σ.. Έναρξη συνεδρίου και εγκαίνια έκθεσης ώρα 10:00 π.μ.. Η έκθεση θα είναι ανοικτή μέχρι και το Σάββατο 24 Ιουνίου 2017 (παράλληλα με το Φεστιβάλ).

2. Το ποιοτικά αναβαθμισμένο «6ο Φεστιβάλ Καραγκιόζη Νέας Ιωνίας» που θα είναι αφιερωμένο στον αείμνηστο καραγκιοζοπαίχτη Δημήτρη Μόλλα (σε συνδιοργάνωση με το Δήμο Νέας Ιωνίας και τον Οργανισμό Πολιτισμού, Αθλησης και Νεολαίας), από την Δευτέρα 19 Ιουνίου μέχρι το Σάββατο 24 Ιουνίου 2017 (στο γηπεδάκι της πλατείας Αγίου Γεωργίου, δίπλα στον ΗΣΑΠ). Οι καραγκιοζοπαίχτες συμμετέχουν αφίλοκερδώς, η είσοδος είναι ΕΛΕΥΘΕΡΗ. Ώρα έναρξης 8:45 μ.μ..

Κατά τη διάρκεια του Φεστιβάλ θα παραμείνει ανοικτή και η έκθεση με το σπάνιο υλικό από φιγούρες, σκηνικά και εργαλεία, καθημερινά 8:00 έως 10:00 μ.μ., μέχρι και το Σάββατο 24 Ιουνίου 2017 (στο Συνεδριακό Κέντρο Δ.Ν.Ιωνίας).

Για το 2ο Συνέδριο:

Πριν τριάντα χρόνια πραγματοποιήθηκε το 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο για τον Καραγκιόζη, στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων, με τη συνεργασία και συμπαράσταση τότε της Πανελληνίας Πολιτιστικής Κίνησης (ΠΑ.ΠΟ.Κ.), με πρόεδρο τον αείμνηστο Μποστ.

Θέμα ήταν η «Διατήρηση και

ΕΚΔΟΤΗΣ: Πάνος Β. Καπετανίδης Τηλέφωνο: 210 46 16 664

ανάπτυξη του Ελληνικού-Λαϊκού Θεάτρου Σκιών».

Μεταξύ των συμμετεχόντων και των ομιλητών, πέρα από ιστορικούς και ερευνητές της τέχνης του Θεάτρου Σκιών, ήταν και εξέχουσες προσωπικότητες του πνευματικού και καλλιτεχνικού κόσμου.

Το συμπέρασμα και η απόφαση του Συνεδρίου ήταν πως, για να αναπτυχθεί και να διατηρηθεί η μοναδική στο είδος της παραδοσιακή λαϊκή μας τέχνη, είναι η δημιουργία Εθνικής Σκηνής Θεάτρου Σκιών, κατά τα πρότυπα του Εθνικού (τότε) Θεάτρου, όπου θα έπαιζαν εναλλάξ ΟΛΟΙ, ασχολούμενοι ΜΟΝΟ με μοναδικό αντικείμενο την εκτέλεση της παράστασης, ώστε να αποδώσουν το μέγιστο των δυνατοτήτων τους.

Εκεί, στον ίδιο χώρο, που θα είναι προσβάσιμος και με τουριστικό ενδιαφέρον, θα μπορούσε να στηθεί μόνιμη Έκθεση-Μουσείο και βέβαια σχολή για νέους καραγκιοζοπαίχτες που θα προέκυπταν με τον παραδοσιακό τρόπο, δηλαδή μέσα από τη σκηνή και από τις παραστάσεις του μεγάλου ρεπερτορίου της Εθνικής Σκηνής Θεάτρου Σκιών.

Δυστυχώς από τότε μέχρι σήμερα, παρά τις οχλήσεις και τις προσπάθειές μας για την πραγματοποίηση του στόχου, τίποτα δεν έγινε. Ούτε από τα πακέτα ενίσχυσης της τότε ΕΟΚ και αργότερα της Ε.Ε., δεν δόθηκε ούτε δραχμή ούτε ευρώ. Ούτε καν ένας χώρος αυτοδιαχειριζόμενος, όπως ήταν οι προτάσεις μας τα τελευταία χρόνια.

Ήρθε, λοιπόν, η στιγμή να παρακινήσουμε και πάλι το πανελλήνιο, με τη διοργάνωση του 2ου Συνεδρίου με το γενικό τίτλο: Ένα σπίτι για τον Καραγκιόζη- Αναγκαιότητα διάσωσης και διάδοσης της πολύπλευρης παραδοσιακής τέχνης του Ελληνικού Καραγκιόζη.

Το 2ο Συνέδριο διοργανώνεται σε συνεργασία με το Δήμο Νέας Ιωνίας και τον Ο.Π.Α.Ν. την Κυριακή 18 Ιουνίου 2017 και ώρα 10:00 π. μ., στο Συνεδριακό Κέντρο Νέας Ιωνίας (Πατριάρχου Ιωακείμ 4, πλησίον σταθμού ΗΣΑΠ Νέας Ιωνίας).

Στον ίδιο χώρο, θα λειτουργήσει έκθεση με σπάνιο υλικό από φιγούρες, σκηνικά και εργαλεία, που έχει στην κατοχή του το Π.Σ.Θ.Σ..

Χορηγοί επικοινωνίας θα είναι η ΕΡΤ, το 2ο Πρόγραμμα του ραδιοφώνου 103,7 της ΕΡΤ και ο ραδιοφωνικός σταθμός 94 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ FM.

6ο Φεστιβάλ Καραγκιόζη Νέας Ιωνίας:

Η συνεργασία του Π.Σ.Θ.Σ. με το Δήμο Νέας Ιωνίας άρχισε πριν 6 χρόνια με τη συνδιοργάνωση του 1ου Φεστιβάλ Καραγκιόζη Νέας Ιωνίας, η οποία συνεχίστηκε με την επιτυχημένη πραγματοποίηση του Φεστιβάλ και τα επόμενα χρόνια. Εκτός από τις παραστάσεις που πραγματοποιήθηκαν, τιμήθηκαν παλιοί καραγκιοζοπαίχτες, στο πλαίσιο των Φεστιβάλ (1ο Μίμαρος, 2ο Σπύρος και Θέμης Καραμπάλης, 3ος Σπύρος Κούζαρος, 4ο Χαρίλαος Πετρόπουλος, 5ος Παναγιώτης Μιχόπουλος).

Το 6ο Φεστιβάλ Καραγκιόζη Νέας Ιωνίας είναι αφιερωμένο στον αείμνηστο Καραγκιοζοπαίκτη Δημήτρη Μόλλα. Θα πραγματοποιηθεί από Δευτέρα 19 Ιουνίου, μέχρι το Σάββατο 24 Ιουνίου 2017 (ώρα έναρξης παραστάσεων 8.45 μ.μ.).

Για το Π.Σ.Θ.Σ.:

Το Πανελλήνιο Σωματείο Θεάτρου Σκιών είναι ένα από τα παλαιότερα σωματεία της Ελλάδας. Από το 1925 στεγάζει τους Έλληνες Καραγκιοζοπαίχτες και τους Καραγκιοζοπαίχτες

της Κύπρου, καθώς και όλους αυτούς, που, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, έχουν συνεισφέρει στην τέχνη του Θεάτρου Σκιών.

Το Σωματείο μας εκτός από συνδικαλιστικό, είναι και πολιτιστικό. Δραστηριοποιείται και στοχεύει τόσο στη διάσωση αυτής της παράδοσης, όσο και στην ανάδειξη άξιων και ταλαντούχων νέων караγκιοζοπαιχτών.

Ιστορικό δράσης του Π.Σ.Θ.Σ. της τελευταίας εικοσαετίας:

- Έχουμε πραγματοποιήσει το 1ο Πανελλήνιο ΣΥΝΕΔΡΙΟ, για τη διατήρηση και ανάπτυξη της τέχνης του Θεάτρου Σκιών (1987).

- Έχουμε πραγματοποιήσει 5 εκθέσεις με φιγούρες, σκηνικά, εργαλεία, αφίσες.

- Έχουμε οργανώσει και εκτελέσει σεμινάρια για την εκπαίδευση νέων ανέργων πάνω στην τέχνη του Θεάτρου Σκιών (ΕΚΤ 93).

- Δημιουργήσαμε την «Εθνική Σκηνή Θεάτρου Σκιών».

- Έχουμε κάνει την εκτέλεση παραγωγής 26 τηλεοπτικών επεισοδίων, με παραστάσεις Καραγκιόζη, από όλους τους караγκιοζοπαίχτες, για λογαριασμό της ΕΡΤ.

- Πρωτοστατήσαμε για την έκδοση από τα ΕΛΤΑ γραμματόσημων για τον Ελληνικό Καραγκιόζη και αναμνηστικής σφραγίδας για τα 70 χρόνια του Σωματείου μας.

- Οργανώσαμε και εκτελέσαμε το γιορτασμό των 150 χρόνων του Καραγκιόζη στην Πάτρα.

- Πραγματοποιήσαμε την παραγωγή δίσκου-βινυλίου και C.D. με τα Τραγούδια του Καραγκιόζη.

- Διοργανώσαμε για 19 χρόνια το «Φεστιβάλ Καραγκιόζη Λόφου Στρέφη».

- Διοργανώνουμε (για 5 χρόνια) το «Φεστιβάλ Καραγκιόζη Νέας Ιωνίας».

- Οργανώσαμε και εκτελέσαμε τιμητικές παραστάσεις για παλαιόμαχους караγκιοζοπαίχτες, όπως Σπαθάρη, Καράμπαλη, Βάγγο, Αβραάμ, Ράμμο και σε προσωπικότητες, που βοήθησαν την τέχνη του Θεάτρου Σκιών.

- Διατηρούμε, πλούσιο μητρώο από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα, δανειστική βιβλιοθήκη, αρχεία εφημερίδων με δημοσιεύματα για το Θέατρο Σκιών, ανεκτίμητης αξίας συλλογή 600 φιγούρων, από караγκιοζοπαίχτες όπως οι Μόλλας, Χαρίδημος, Σπαθάρης, Καράμπαλης, Μάνος, Ράμμος, Μ. Αθηναίος και άλλοι.

- Καθιερώσαμε την 28η Μάρτη σαν «Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου Σκιών».

- Εκδίδουμε κάθε μήνα την εφημερίδα «Ο Καραγκιόζης μας» σε ηλεκτρονική μορφή.

- Διατηρούμε, ψηφιοποιήσαμε, ενημερώνουμε και εμπλουτίζουμε το ιστορικό μας αρχείο, οπτικοακουστικό υλικό από έργα παλιών караγκιοζοπαιχτών, σπάνιο φωτογραφικό αρχείο, πινακοθήκη, καθώς και αρχείο από τα Θέατρα Σκιών εκτός Ελλάδος, που με έρευνα χρόνων έχουμε συλλέξει.

- Λειτουργήσαμε εργαστήριο και εντευκτήριο για τα μέλη και φίλους του Σωματείου μας.

- Λειτουργούμε (βάσει καταστατικού) «Επιτροπή Κρίσεως Καραγκιοζοπαίχτη», αποτελούμενη από βετεράνους караγκιοζοπαίχτες και σχετικές με το Θέατρο Σκιών προσωπικότητες του πολιτισμού, για τον αυτοέλεγχο και αυτοπροστασία της τέχνης μας.

- Συμμετέχουμε στην επιτροπή Απονομής Τιμητικών Συντάξεων στους Λαϊκούς καλλιτέχνες.

- Πιέζουμε προς όλες τις κατευθύνσεις για την αναγνώριση του Θεάτρου Σκιών και στη χώρα μας, από την UNESCO, ως «άυλη πολιτιστική κληρονομιά».

Ιστοσελίδα μας: <http://www.karagkiozis.com/somateio/>

e-mail: somateiokaragkiozh@gmail.com

Από το 1ο Συνέδριο με τον Γιώργο Χαρίδημο

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΟΥ 6ΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ Ν. ΙΩΝΙΑΣ

Δευτέρα, 19 Ιουνίου 2017

Άγγελος Αλιμπέρτης
"Ο Αόρατος Καπετάνιος"

Τρίτη, 20 Ιουνίου 2017
Κωνσταντίνος Κουτσουμπλής
"Ο Μέγας Αλέξανδρος και το
καταραμένο φίδι"

Τετάρτη, 21 Ιουνίου 2017

Θωμάς Αγραφιώτης
"Μαύρος της Ανατολής"

Πέμπτη, 22 Ιουνίου 2017

Πάνος Καπετανίδης
"Ο Καραγκιόζης στη Σελήνη"

Παρασκευή, 23 Ιουνίου 2017

Κωνσταντίνος Σπυρόπουλος
"Ο Καραγκιόζης ερωτευμένος"

Σάββατο, 24 Ιουνίου 2017

α) Λευτέρης
Παπαελευθερίου
"Ο Πρόλογος"

β) Μιχάλης Καντήλωρος
"Το Μαγεμένο Δεντρί"

ΧΟΡΗΓΟΙ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Δεν
μας
δίνετε
την...

ΑΙ

ΓΙΔΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ & ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Π.Ε. & Δ.Ε.
& ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΑΓΓ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΜΗΜΑΤΑ Α'

Ταχ. Δ/ση : Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη : 15180 – Μαρούσι
Ιστοσελίδα : <http://www.minedu.gov.gr>
Email : spudonpe@minedu.gov.gr
Πληροφορίες : Γ. Μανέντη

Τηλέφωνο : 2103443372

ΘΕΜΑ: ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΑΙΤΗΜΑ ΑΙΓΙΔΑΣ

ΣΧ.: Το υπ' αριθμ. 495/28-03-2017/ΦΕΣ

Σε απάντηση του ανωτέρω εγγράφου σας ενημερώνουμε ότι το αίτημά σας δεν είναι δυνατόν να ικανοποιηθεί διότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις που έχουν τεθεί από τον Καινούριο Κανονισμό χορήγησης Αιγίδας. Για περισσότερες πληροφορίες στον κάτωθι υπερσύνδεσμο:

<http://www.minedu.gov.gr/eidiseis/27668-11-04-17-kanonismos-xorigisis-aigidas-genikis-d-nsis-spoudon-p-thmias-kai-d-thmias-ekp-sis> .

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:
Βαθμός Προτεραιότητας:

Μαρούσι, 26-05-2017

Αρ. Πρωτοκόλλου : Φ24/88325 /Δ1

ΠΡΟΣ : ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ
(ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΟΠΑΙΧΤΩΝ)
ΤΖΩΡΤΖ 6, ΑΘΗΝΑ 10677
e-mail: panoskap@hotmail.com

ΚΟΙΝ.:

Καλά... Το Υπουργείο Πολιτισμού ούτε που απάντησε...

ΤΟ ΗΡΩΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ

Την Παρασκευή 5 Μαΐου 2017 και ώρα 7.30 μ.μ. στο Ίδρυμα του Μουσείου Μακεδονικού Αγώνος στην Θεσσαλονίκη εγκαινιάστηκε έκθεση με τίτλο: «ΤΟ ΗΡΩΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ».

της Θεσσαλονίκης», καθώς και σκηνικό «του έπους του '40», όπου ο Καραγκιόζης πάνω σε κανόνι, απειλεί Χίτλερ και Μουσολίνι.

Στις προθήκες φιλοξενούνταν ενθύμια, φέιγ-βολάν, λαχεία και άλλα τεχνουργήματα της δράσης του Π. Μιχόπουλου και Γ. Χαρίδημου. Εντυπωσιακή ήταν η «ποδιά» του ζωγράφου Φ. Ράμμου. Σίγουρα, το μάτι του επισκέπτη δεν συγκράτησε όλα τα αξιόλογα ντοκουμέντα των ηρωικών παραστάσεων του Θεάτρου Σκιών, για να σας τα μεταφέρει. Προσωπικά, μας λύπησε η απουσία του Πανελληνίου Σωματείου

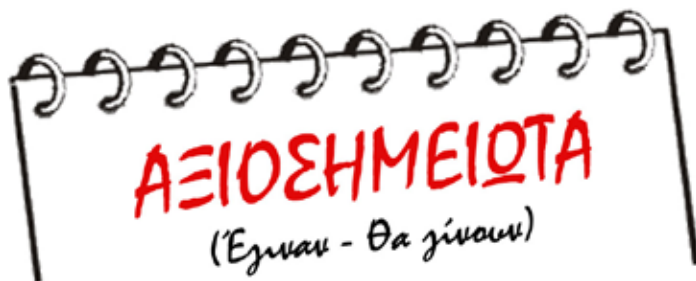
Θεάτρου Σκιών, που φυσικά τη θεωρούμε λογική και δικαιολογημένη.

Αξίζουν συγχαρητήρια, για την προσπάθεια στους έχοντες την πρωτοβουλία για την έκθεση αυτή και ιδιαιτέρως στον κ. Αθανάσιο Κουτσογιάννη, καθηγητή φιλόλογο και συστηματικό ερευνητή και μελετητή του Θεάτρου Σκιών, που αόκνως εργάζεται τόσο για τη διάσωση όσο και για τη διάδοση της τέχνης και του πνεύματος του Καραγκιόζη, ιδιαιτέρως στους κόλπους της μαθητικής κοινότητας και γενικότερα της νεολαίας μας.

Ευχόμαστε να ευοδωθούν οι στόχοι της εκθέσεως που θα διαρκέσει ένα χρόνο, και ελπίζουμε να

πραγματοποιηθούν και άλλες τέτοιες εκδηλώσεις, που αναδεικνύουν την τέχνη του Θεάτρου Σκιών στους σύγχρονους καιρούς.

Διεθνής Ημέρα Μουσείων

18 Μάη 2017

Στο πλαίσιο της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων, που καθιέρωσε το ICOM από το 1977 στην προσπάθειά του να αναδείξει το ρόλο των ιδρυμάτων αυτών στη σύγχρονη

κοινωνία, τα μουσεία άνοιξαν τις «πύλες» τους με ελεύθερη είσοδο στο κοινό και με πλήθος εκδηλώσεων, όπως θεματικές περιηγήσεις, ξεναγήσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα, ομιλίες, ημερίδες, εκθέσεις, προβολές και ποικίλες άλλες δραστηριότητες που περιβάλλουν τον εορτασμό.

Στο Μουσείο Θεάτρου Σκιών «Ευγένιος Σπαθάρης», η εορταστική ημέρα έκλεισε με πανηγυρική παράσταση Καραγκιόζη από τον καραγκιοζοπαίχτη Γιάννη Νταγιάκο και ΕΙΣΟΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΗ.

Η Μένια Σπαθάρη έγραψε στο Facebook:

Μουσείο Θεάτρου Σκιών
«Ευγένιος Σπαθάρης»

Παρόλο που ο καιρός δεν επέτρεψε στον περισσότερο κόσμο να βγει, εμείς δεν φοβηθήκαμε. Και τα παιδιά μας ήρθαν με τις ομπρελίτσες τους το πρωί και οι μικροί-μεγάλοι φίλοι μας το βράδυ. Για μας, η ημέρα κύλησε υπέροχα!

Ευχαριστώ τον Αντιδήμαρχό μας, κύριο Νίκο Σταθούλη, που μας τίμησε με την παρουσία του και διασκέδασε μαζί μας.

Ευχαριστώ τη φίλη μου και συνεργάτη επι

χρόνια ως Πρόεδρος του Πολιτιστικού της Αγίας Παρασκευής, Κατερίνα Πρωτοσυγγελίδου-Φυτρούση και το σύζυγό της, Γιώργο, που ήταν κοντά μας.

Πολλά συγχαρητήρια στον άξιο μαθητή του πατέρα μου, Γιάννη Νταγιάκο, για τη μαγική παράσταση "Ο Καραγκιόζης γιατρός με το ζόρι". Τον ευχαριστώ που, όταν παίζουμε μαζί, θυμάμαι στιγμές με τον μπαμπά μου.

Αλλά το μεγαλύτερο ευχαριστώ σε όλους εσάς, που γιορτάσατε μαζί μας!

Από το Ιστορικό & Λαογραφικό Μουσείο, από το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας και από το Μουσείο Θεάτρου Σκιών "Ευγένιος Σπαθάρης", ευχόμαστε: "Και του χρόνου"!

Α Ε Κ Θ Χ Ρ Ο Ν Ι Θ
Ε Ρ Η Μ Ε Ρ Ι Δ Θ Ζ

Καραγκιόζης

6 (Σταχυολογώντας και συνειρμολογώντας μέσα από ένα κουβάρι αναμνήσεων) του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη

Η συγγραφή κειμένων για τον Καραγκιόζη και τα ιστορικά του δεν είναι εύκολο πράγμα. Μπορεί, πάρα πολύ εύκολα, να διολισθήσει σε μια στεία λαογραφική παράθεση γεγονότων ή σε μια απλή παράθεση πολύ συμβατικών χρονολογιών, διαμορφώνοντας ένα ιστορικό πλαίσιο αρκετά πρόχειρο και ευάλωτο. Από την άλλη, μπορεί, εύκολα, να μετατραπεί και σε μια σχολαστικότητα παράθεση χειμάρρου πληροφοριών, φτάνοντας δηλαδή στο άλλο άκρο και χάνοντας την ουσία.

Η αλήθεια, λοιπόν, κρύβεται κάπου στη μέση. Χρειάζεται σαφής και επιστημονική παράθεση πολύ συγκεκριμένων και διασταυρωμένων πληροφοριών, παράλληλα με τις απαραίτητες υποθέσεις και κυρίως με μια απλή, αλλά όχι απλοϊκή, παράθεση ιστορικών γεγονότων με συνέπεια και αλληλουχία, για την εξαγωγή των απαραίτητων συμπερασμάτων. Ο στόχος, φυσικά, δεν είναι άλλος από την προαγωγή της τέχνης, σε σημείο ώστε να προάγονται, με έντιμο πάντα τρόπο, τα συμφέροντά της.

Η παραπάνω ιστορική βάση είναι καλό να διέπεται και από μια παράλληλη και σχετική κοινωνιολογική προσέγγιση, με το συγκεκριμένο σύνολο να συνοδεύεται και από συναφείς καλλιτεχνικές μελέτες, γύρω από το θέατρο, τον κινηματογράφο και άλλες τέχνες, ώστε η τέχνη του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών να αποκτήσει μια ολότητα, μια πληρότητα και μια σφαιρική διάσταση. Στόχος, λοιπόν, δεν είναι το Θέατρο Σκιών, όπως γίνεται δυστυχώς, να πορευτεί, απλώς, δίπλα σε άλλες τέχνες ή σε άλλα ιστορικοκοινωνικά δεδομένα. Στόχος είναι το Θέατρο Σκιών να αποδείξει ότι εντάσσει τις άλλες τέχνες και τα λοιπά ιστορικοκοινωνικά δεδομένα μέσα του, έχοντας, πάντοτε, τον πρωταγωνιστικό ρόλο.

Για παράδειγμα, μιλώντας με απλούς όρους, μελετάμε την τέχνη του Θεάτρου Σκιών όχι ως ένα υποσύνολο, λ.χ., της κινηματογραφικής ιστορίας, αλλά ως το Θέατρο Σκιών σε σχέση με τον κινηματογράφο, σαν κάτι πλήρες, αυτόνομο και κεφαλαιώδες, που εντάσσει μέσα του τον κινηματογράφο και δεν εντάσσεται σε αυτόν. Με άλλα λόγια, το Θέατρο Σκιών να είναι αυτό που απορροφά, σαν μελέτη, τον κινηματογράφο και να μην απορροφιέται από αυτόν. Επί της ουσίας, μελετάμε το Θέατρο Σκιών όχι ως μια υποκατηγορία, αλλά ως μια κύρια θεματική αρχή.

Η ανωτέρω λεκτική διατύπωση, θεωρητικά, επιβεβαιώνει την εξής πράξη: Ότι τα κείμενά μας (πρέπει να) ξεκινούν με άξονά μας το Θέατρο Σκιών, με τις άλλες τέχνες ή τα

**Ο συντάκτης και διορθωτής του περιοδικού,
Θωμάς Αθ. Αγραφιιώτης**

ιστορικοκοινωνικά-καλλιτεχνικά μεγέθη να αποτελούν δορυφόρους ή υποσύνολα των μελετών μας. Έτσι μόνο, θα μπορεί να δει κανείς σοβαρά την τέχνη του Καραγκιόζη. Ως κάτι ενιαίο, πλήρες και αυτόνομο. Όχι ως κάτι δευτερεύον, δήθεν ισότιμο και στην ουσία υποταγμένο. Ακόμα, όμως, και στην περίπτωση που το κεντρικό μας θέμα είναι άλλο, όπως π.χ. το δημοτικό τραγούδι, οφείλουμε να επιβάλλουμε το Θέατρο Σκιών ως τη βασικότερη κεντρική συνισταμένη των διηγήσεών μας περί του λαϊκού τραγουδιού, με σαφή αιτιολόγηση.

Πρόκειται για μια φιλοσοφία γραφής, ασυνείδητη στην αρχή, αλλά ολοένα και πιο συγκεκριμένη

στην πορεία, μέσω της πράξης, με τον εξής σκοπό: Να αποδειχτεί, μέσω της εφημερίδας του Π.Σ.Θ.Σ., ότι το Θέατρο Σκιών όχι μόνο υπάρχει και ζει, αλλά και ότι αποτελεί μια πληρέστατη ΠΑΝΤΟΛΟΓΙΑ, η οποία αγκαλιάζει, ενσωματώνει και απορροφά κάθε κομμάτι της ιστορίας, της κοινωνίας και των υπόλοιπων τεχνών. Είναι οδηγός το Θέατρο Σκιών. Δεν είναι ουραγός, ούτε καν συνοδοιπόρος.

Είναι πρωτοπόρο ως τέχνη και με αυτήν τη φιλοσοφία, δομούμε τα κείμενά μας, είτε αναφερόμενοι στο θέμα της Ουνέσκο και της όποιας καταγωγής του θεάματος γενικά και του Καραγκιόζη ειδικότερα, είτε αναφερόμενοι στις ιστορικές και τις κοινωνικές του διαστάσεις, είτε τέλος μιλώντας για το Θέατρο Σκιών σε σχέση με άλλες τέχνες. Με τον τρόπο αυτό, η πρωτοπορία του θεάματος περνάει, αθόρυβα και σταθερά, στη συνείδηση των αναγνωστών. Ο Καραγκιόζης, δηλαδή, όχι μόνο ζει, αλλά, για μας τουλάχιστον, προβάλλεται ως κορυφαία τέχνη, ως πρώτη μεταξύ άλλων τεχνών και ως κύριο θέμα αναλύσεων, μελετών, ερευνών.

Τι σημαίνει, όμως, αυτό, ακόμα πιο πρακτικά; Σημαίνει ότι η τέχνη του Καραγκιόζη κινείται ανάμεσά μας, υπάρχει, έχει φωνή κάθε μήνα και ακούγεται στο διαδίκτυο. Αυτό το καλό επιτελεί η μηνιαία ψηφιακή και παραγνωρισμένη, δυστυχώς εξ ιδίων συχνά, εφημερίδα (περιοδικό πια) «Ο Καραγκιόζης μας» του Π.Σ.Θ.Σ.. Θυμίζει ότι ο Καραγκιόζης δεν θα πάψει να υπάρχει ποτέ, σε τακτική βάση και όχι μια φορά το χρόνο, όπως θα ήθελαν κάποιοι, για να έχουν χρόνο να ασχολούνται, ξέχωρα πια, και με άλλα πράγματα. Με τον Καραγκιόζη θα ασχολούνται συνέχεια;

Συνεχίζεται...

ΜΝΗΜΗ ΒΑΓΓΟΥ

Πάνε 9 χρόνια (25 Ιούνη 2008) από τότε που ο μεγάλος μάστορας και δάσκαλος της τέχνης του θεάτρου Σκιών, «Βάγγος» (κατά κόσμον, Ευάγγελος Κορψιάτης), μίσηψε μακριά μας.

Για όσους τον γνώρισαν από κοντά, τόσο σαν καλλιτέχνη, όσο και σαν άνθρωπο, σίγουρα θα διατηρούν μέσα τους τις καλύτερες αναμνήσεις

και μια γλυκιά νοσταλγία. Καλλιτεχνικά, έτρεψε τις σκέψεις μας και πλούτιζε τις ημέρες μας.

Προσωπικά, όλη μου την καλλιτεχνική υπόσταση τη χρωστάνω σε αυτόν. Μου στάθηκε όχι μόνο σαν δάσκαλος, αλλά και σαν δεύτερος πατέρας.

Μας άφησε μεγάλη παρακαταθήκη. Τα λόγια του, τις διδαχές του, το απίστευτο παιχνίδι του, τις θύμισες από τις παραστάσεις του (που σώθηκαν σε εικόνα και ήχο), το νοικοκυριό της σκηνής, τα ζωγραφικά ή σκαλιστικά του έργα, τις αναμνήσεις του...

Αυτές τις αναμνήσεις του, μέχρι στιγμής, δεν έχει βρεθεί χρηματοδότης, ώστε μαζί με ό,τι υλικό μπορεί να συγκεντρωθεί από φιγούρες, σκηνικά καθώς και ό,τι άλλο οπτικοακουστικό, να βγει ένα ολοκληρωμένο βιβλίο, ώστε να τον γνωρίσουν και οι υπόλοιπες γενιές.

Ένα πρώτο απόσπασμα «Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΜΟΥ» είχε δημοσιευθεί στο τεύχος 91 (Ιούνιος 2015) του περιοδικού «Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΜΑΣ».

Με την έγκριση και ευγενική παραχώρηση της κόρης του, Νίτσας, σας παρουσιάζω, σε αυτό το τεύχος, ένα δεύτερο απόσπασμα από τις «Αναμνήσεις» του.

Πάνος Καπετανίδης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17

ΧΕΙΜΩΝΑΣ 1938

Πριν τελειώσει το καλοκαίρι του 1938, ο Ιατρίδης συνεταιρίστηκε με τον καφετζή που ήταν στον Παράδεισο και έψαχναν να βρουν αίθουσα για να κάνουν ένα χειμερινό θέατρο. Πράγματι βρέθηκε μια σάλα που ήταν στα οπίσθια του Ναού του Σωτήρας, κοινά γνωστή σαν Αγία Σωτήρα, επί της οδού Θηβών. Βάλανε εμπρός λοιπόν και γκρεμίσανε γιατί είχε μέσα κάποια παλιόσπιτα, κάνανε τα απαραίτητα που έπρεπε για να την φτιάξουν και άρχισαν να διαμορφώνουν το χειμερινό θέατρο του Γιάννη Ιατρίδη. Προς το τέλος Οκτωβρίου 1938 άρχισε τις παραστάσεις ο Ιατρίδης σε αυτό το θέατρο που το ονόμασε «ΜΠΟΕΜ». Εγώ ήμουν μαζί του. Από αυτό το θέατρο περνούσε κάθε βράδυ ή σχεδόν κάθε βράδυ ένας κύριος, μάλιστα μας συστήθηκε και μας είπε ότι τον έλεγαν Θεόδωρα. Μερικές φορές παρακολουθούσε την παράσταση αλλά άλλες έφευγε. Δημιουργήθηκε μια σχετική οικειότητα και συχνά κουβέντιαζε με τον Ιατρίδη, αλλά και με μένα. Κάποια

στιγμή, με ρώτησε:

- Εσύ είσαι ο βοηθός
του Ιατρίδη;

- Ναι!

- Ερχόμουν και το
καλοκαίρι στον Παράδεισο.
Ξέρεις Βαγγελάκη, έχω ένα
κτήριο απάνω, στα Άσπρα
Χώματα, απέναντι από τις
Πολυκατοικίες, επί της
Πέτρου Ράλλη. Δεν έρχεσαι
να το κάνουμε ένα θεατράκι;

- Κοίτα να δεις είναι
ακόμη νωρίς γιατί μόλις
άρχισε ο χειμώνας. Ας
προχωρήσει και κάποια στιγμή
έρχομαι να τα πούμε.

Προχωρούσε ο χειμώνας.

Εμένα βέβαια αυτό με δελέασε... Το πίστεψα ότι εκεί θα έκανα κάτι.

Προχωρώντας ο χειμώνας και αφού περάσανε οι γιορτές δηλαδή Χριστούγεννα και Πρωτοχρονιά, ένα βράδυ πέρασε ο Θεοδωράκης και έτσι τον πήρα και πήγαμε και είδαμε το κτήριο του. Μου άρεσε πραγματικά. Έλεγε ότι ήταν στην Πέτρου Ράλλη αλλά τα πράγματα ήταν λίγο περισσότερο μπερδεμένα. Αλλά αυτό που είχε σημασία είναι ότι αυτό το κτήριο φαινόταν από την Π.Ράλλη.

Όταν μπήκαμε στον Φλεβάρη έπρεπε να ειδοποιήσω τον Ιατρίδη ότι το καλοκαίρι δεν θα ήμουν κοντά του, για να νοιαστεί να βρει έναν άνθρωπο για βοηθό. Του είπα λοιπόν:

- Μάστορα, ξέρεις το καλοκαίρι σκοπεύω να ανοίξω ένα θεατράκι.

- Μπράβο Ευάγγελε, επιτέλους... Ήταν καιρός. Αλλά θέλω να σε ακούσω εγώ.

- Όταν θα αρχίσω θα έρθετε να με ακούσετε κανένα βράδυ αν είναι εύκολο.

- Όχι, απόψε θα παίξεις εδώ στο θέατρο το δικό μου.

Έμεινα στήλη άλατος.

- Δεν γίνεται αυτό μάστορα...

- Θα γίνει και δεν θέλω αντίρρηση.

Για να μην πολυλογούμε το βράδυ πριν αρχίσει, βγήκε μπροστά στη σκηνή και ανήγγειλε στον κόσμο:

- Απόψε θα παίξει ο
βοηθός μου. Ένα παιδί που το
έχω μεγαλώσει, που ξέρει καλά
την τέχνη. Γεννιέται ένας νέος
καλλιτέχνης. Σας παρακαλώ
δεχτείτε τον, δώστε του
κουράγιο, χειροκροτήστε τον.

Μπήκαμε λοιπόν στην
σκηνή και ανάψαμε τα φώτα,
βάλαμε την μουσική. Αλλά με
τις πρώτες φωνές που έκανα του
Καραγκιόζη άρχισε το γιούχα.

- Βγάλτονε, θέλουμε τον
Ιατρίδη... Διώχτονε.

Ξαναβγήκε ο Ιατρίδης

μπροστά, τους φώναζε, τους έλεγε, τους έκανε αλλά ήταν αδάμαστοι. Ερχόταν δίπλα μου με φίλαγε, «κουράγιο» μου έλεγε, «κάνε την δουλειά σου εσύ»... Τέλος πάντων, κάτω από γιουχαΐσματα και αποδοκιμασίες, δεν ξέρω πώς τελείωσε αυτή η παράσταση. Και ήταν μια από τις δυσκολότερες παραστάσεις του Θεάτρου Σκιών, γιατί εκείνο το βράδυ ο Ιατρίδης θα έπαιζε και που τελικά έπαιξα εγώ, την «Ορφανή της Χίου». Και μεγάλη και δύσκολη παράσταση που τελείωσε «κακήν κακώς». Όταν τελείωσε με πήρε ο Ιατρίδης μαζί με τον μπουφετζή του και τον θυρωρό του και ανεβήκαμε προς την Παλιά Κοκκινιά στην ταβέρνα του Χρήστου του Μπέτση. Εκεί πηγαίναμε τακτικά και όταν καθίσαμε ο Ιατρίδης μου είπε:

- Βαγγελάκη, είναι καλύτερα να ξεκινάς με γιουχαΐσματα και να τελειώνεις με χειροκροτήματα. Κάπως έτσι ξεκινήσαμε όλοι. Είναι δύσκολο να κάνεις πρόβα στο θέατρο ενός παίκτη που είναι πλέον γνωστός, που έχει δημιουργήσει όνομα. Μην σε απογοητεύει όμως αυτό. Εγώ απόψε ήθελα να δω από σένα το πώς θα αναπτύξεις το θέμα και σε αυτό ήσουν άριστος, γιατί μετά ο λαιμός σου σιγά-σιγά θα στρώσει.

Εκεί τελείωσε η βραδιά μας.

Στο θέατρο ΜΠΟΕΜ ο Ιατρίδης και εγώ μαζί του, έπαιξε όλον το χειμώνα του 1938.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 1939

Όταν τελείωσε η χειμερινή σαιζόν του '38 και έμεινα πλέον ελεύθερος και εγώ από τον Ιατρίδη, ανέβηκα στα Άσπρα Χώματα και βρήκα τον Θόδωρο.

Καθίσαμε και μιλήσαμε. Ήταν ένα εξαιρετικό ανθρωπάκι. Κάναμε μερικά σχέδια, όπως πού να βάλουμε τη σκηνή, τι άλλο θέλαμε να κάνουμε. Συμφωνήσαμε και στο τι ποσοστά θα έπαιρνε εκείνος αποφασίζοντας να παίρνει το 10% σαν ενοίκιο για το κτήμα και βέβαια αυτό το ποσοστό θα έβγαине αφαιρώντας τα έξοδα της εφορίας.

Την άνοιξη, με τα χρήματα που είχα στην άκρη, αγόρασα όλα τα υλικά που χρειαζόμαστε για να στηθεί το θέατρο καθώς και 300 καρέκλες.

Στο τέλος του Απρίλη το θέατρο ήταν έτοιμο και εκπληρώθηκε με αυτόν τον τρόπο το όνειρο της ζωής μου.

Ανήμερα το Πάσχα κάναμε έναρξη και η δουλειά πήγαινε πάρα πολύ καλά. Σε αυτό βοηθούσε βέβαια πολύ ο

περίπατος που γινόταν στην Πέτρου Ράλλη, αφού ήταν ο μεγαλύτερος της Νίκαιας.

Ο Ιατρίδης και εκείνο το καλοκαίρι, δηλαδή το καλοκαίρι του 1939, επανήλθε στο θέατρο του Καραθανάση, στον Παράδεισο.

Πριν ξεκινήσω όμως σκεφτόμουν να δημιουργήσω ένα καλλιτεχνικό ψευδώνυμο.

Μου ήλθε στο μυαλό η σατυρική στήλη μίας αθηναϊκής εφημερίδας, δεν θυμάμαι το όνομα, η οποία δημοσίευε στιγμιότυπα της ζωής ενός λαϊκού τύπου, του λιμανιού, που τον έλεγαν «Βάγγο».

Ήταν χαριτωμένα στιγμιότυπα και για αυτό είχαν μεγάλη επιτυχία ανάμεσα

στο αναγνωστικό κοινό της εφημερίδας. Πολλές φορές μάλιστα ακουγόταν στις συζητήσεις των αναγνωστών:

- Ρε... διάβασες τον «Βάγγο» σήμερα;

Αυτήν την εφημερίδα διάβαζε και ο πατέρας μου.

Ακριβώς γιατί, αυτό το σατυρικό πρόσωπο, ήταν πολύ γνωστό σε μια μεγάλη μερίδα ανθρώπων, με ενέπνευσε και αποφάσισα σαν καλλιτεχνικό όνομα το «Βάγγος». Έγραφα λοιπόν έξω από το θέατρο: «Ο Βάγγος με τον Καραγκιόζη του».

Για να φτιάξω το θέατρο αυτό τότε, χάλασα γύρω στις 17.000 δραχμές. Ήταν χρήματα που είχα μαζέψει από το 1934, μετά από την διένεξη με τον πατέρα μου, τότε δηλαδή που έπιασα δουλειά στο φούρνο, από το καφενείο που έκανα το γκαρσόνι, φυσικά από τον Καραγκιόζη και από τον πασατέμπο και από όσα κέρδιζα όταν μετά από τον φούρνο κατέβαινα και κουβάλαγα βαλίτσες στο λιμάνι από τον Ηλεκτρικό σταθμό. Είχα μαζέψει σχεδόν 20.000 δραχμές. Λεφτά ζωντανά...

Τα βράδια προσπαθούσα και άρχιζα πιο νωρίς από τον Ιατρίδη, που στον Παράδεισο άρχιζε στις 10.30, ενώ εγώ άρχιζα κατά τις 9 η ώρα. Μετά την παράστασή μου λοιπόν, προλάβαινα να πηγαίνω στον Ιατρίδη. Και αυτό για δύο λόγους. Πρώτον τον βοηθούσα γιατί είχα μεγάλη υποχρέωση και δεύτερο γιατί ρετουσάριζα στην μνήμη μου τις παραστάσεις που παρακολουθούσα.

Το βραδάκι συνήθως, όταν τελειώναμε, ο Θωδωράκης είχε πάντα ετοιμάσει έναν μεζέ. Εκεί στην είσοδο του θεάτρου καθόμαστε και πίναμε κανένα ουζάκι ή καμία ρετσίνα. Ένα βράδυ, θα ήταν το δεύτερο ή το τρίτο βράδυ, πάντως μέσα στην πρώτη εβδομάδα, όπως βγήκα από το θέατρο βρέθηκα μπροστά στον πατέρα μου. Για μια στιγμή τα έχασα. Τον πλησίασα.

-Καλησπέρα, Τζώρτζη!

-Καλησπέρα, Βαγγελάκο... Μην λες τίποτα παιδί μου. Βαγγελάκο, μην λες τίποτα. Θέλω μόνο να σου πω τούτο: Μικρέ, με νίκησες. Δεν σε φοβάμαι πια. Τον μεγάλο φοβάμαι.

Και εννοούσε τον αδελφό μου τον Παύλο, ο οποίος ήταν μοιρολάτρης.

Από αυτό κατάλαβα ότι, όλα αυτά τα χρόνια, σχεδόν τα τέσσερα χρόνια, που είχα να συναντηθώ με τον πατέρα μου, εκείνος προφανώς παρακολουθούσε όλες τις κινήσεις μου. Όταν όμως μου είπε: «Μικρέ, με νίκησες» ψήλωσα δύο μέτρα. Από εκείνη την στιγμή κατάλαβα αυτό που είχα κάνει και άρχισα να έχω εμπιστοσύνη στον εαυτό μου για την υπόλοιπη ζωή μου. Οι δε σχέσεις με τον πατέρα μου, αλλά και με τα αδέρφια μου ομαλοποιήθηκαν. Ο πατέρας μου όμως, μεταφύτευσε την ιδέα του να δουλέψω στον Σιδηρόδρομο στα αδέρφια μου, στον Παύλο και στην Άννα, οι οποίοι με πίεζαν συνεχώς αν και δεν τους άκουγα. Αργότερα πάντως, θα δούμε πώς τα κατάφεραν να με «μπήξουν» στον σιδηρόδρομο.

Το καλοκαίρι του '39 λοιπόν, που ήταν και η επαγγελματική μου «Έναρξη», πέρασε χωρίς προβλήματα. Μάζευα πάλι τα χρήματα που είχα ξοδέψει για το θέατρο και έκανα πάλι την επένδυσή μου.

Θα ανοίξω όμως μία παρένθεση. Το ίδιο καλοκαίρι άνοιξε ένα Θέατρο Σκιών στα Μανιάτικα, επί της οδού Αιτωλικού. Το άνοιξε βέβαια ο Γιώργος Ξιφαράς, αλλά παίζει ο Δημήτρης ο Ταμπουράκης. Κάποια στιγμή συνεργάστηκε με τον Αβραάμ που του ζωγράφιζε ρεκλάμες και φιγούρες. Σκεφτήκανε λοιπόν να κάνουν μια «Αποθέωση». Έχει μπει πλέον ο Αύγουστος.

Ο Αβραάμ ερχόταν και σε μένα για να ζωγραφίσει καμία ρεκλάμα και με ενημέρωσε.

-Βρε Βαγγέλη σκοπεύω να κάνω μια αποθέωση με τον Ταμπουράκη. Θα έρθεις να μας βοηθήσεις;

-Να έρθω, αλλά τι ώρα; Πώς;

-Εμείς αρχίζουμε κατά τις δέκα, αλλά εσύ που αρχίζεις πιο νωρίς, θα προλάβεις να έρθεις.

-Τι αποθέωση θα κάνετε;

-Του Διάκου. Δηλαδή το τέλος της παράστασης με την σκηνή από το σούβλισμα του Διάκου. Δέχτηκα να πάω.

Η σκηνή, στο θέατρο του Ξιφαρά, ήταν πολύ στενή, οπότε την αποθέωση θα την κάνανε μπροστά από το πανί, σχεδόν ζωντανή.

Πράγματι πήγα και συμφωνήσαμε, μάλιστα κάποιες μέρες πριν κάναμε και μερικές πρόβες.

Ο Δημήτρης ο Ταμπουράκης θα έκανε τον Ομέρ Βρυώνη, ο Αβραάμ θα παρουσίαζε την Ελλάδα ντυμένος με μία χλαμύδα, γιατί είχε και μακρύ μαλλάκι τότε και εγώ θα έκανα τον ρόλο του Διάκου, που είναι δεμένος στην σούβλα. Έτσι και έγινε. Στην αρχή, παρουσιάστηκα εγώ, δεμένος στην σούβλα. Είχαμε συμφωνήσει ότι θα με γύριζαν μία δύο φορές με την σούβλα, στην φούρκα και μετά θα βγάζανε τον καμένο σκελετό. Όμως όταν με έδεσαν φαίνεται δεν μάζεψαν καλά την φουστανέλα η οποία γυρίζοντας τη σούβλα πήρε φωτιά και πριν γυρίσει η σούβλα δύο φορές άρχισε ο κόσμος να φωνάζει:

-Καίγεται η φουστανέλα του Διάκου... και αντί να με πάρουν όπως είπαμε και να με πετάζουν κάτω για να βγάλουν τον καμένο σκελετό, άρχισαν και ρίχνανε νερά πάνω στην φωτιά. Εγώ λοιπόν καιγόμουν περισσότερο. Έγινα κατάμαυρος και παρά λίγο να καιγόμουν πραγματικά σαν τον Διάκο. Τελείωσε τελικά αυτή η φάρσα, ευτυχώς ανώδυνα για μένα.

Αυτή ήταν η μεγάλη περιπέτεια που έπαθα με την αποθέωση που κάναμε στο θέατρο του Ξιφαρά, και από τότε όταν περνούσα από την οδό Αιτωλικού, στην οποία τότε υπήρχαν πολλά καφενεία, ο κόσμος που με αναγνώριζε πλέον φώναζε:

- Ρε ο Διάκος περνάει, ρε ο Διάκος περνάει... Πάντως ήταν μια ωραία περιπέτεια και ευτυχώς ανώδυνη όπως είπαμε.

Το θέατρο του Γιώργου Ξιφαρά λειτούργησε σχεδόν μέχρι το 1972. Από εκεί πέρασαν πάρα πολλοί καραγκιοζοπαίχτες, όπως ο Τάκης Μελίδης, ο Φρίξος Γαζεπίδης, ο Κώστας Ρήγας, ο Σπύρος Κούζαρος και άλλοι. Εκείνος όμως που κρατήθηκε περισσότερο, σχεδόν μόνιμα, ήταν ο Δημήτρης Ταμπουράκης με τον Αβραάμ Αντωνάκο, ο οποίος είχε τα προσόντα να κάνει ρεκλάμες, και δελέαζε τους θεατές οι οποίοι έμπαιναν μετά στο θέατρο.

Μεγάλωσε ο Γιώργος Ξιφαράς και τότε μπροστά στο θέατρο έκανε δύο μαγαζιά. Με αυτόν τον τρόπο ο χώρος στένεψε και τότε το θέατρο άρχισε σιγά σιγά να διαλύεται.

Εδώ κλείνει και η παρένθεση από το καλοκαίρι του 1939.

Εγώ συνέχισα αισίως, το καλοκαίρι του 1939, στο θεατρό μου, επί της οδού Πέτρου Ράλλη, όπου έπαιζα επίσης και το 1940.

ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ ου Πάνου Καπετανίδη

Οδυσσέας Ελύτης, από το Άξιον Εστί: *Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική*

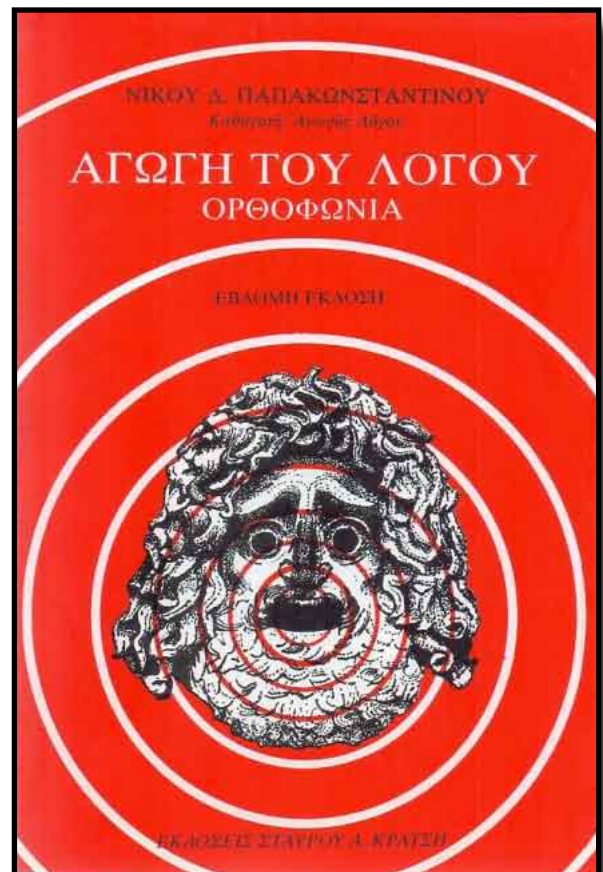
1) ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η τέχνη που υπηρετούμε, το Θέατρο Σκιών, είναι μια θεατρική τέχνη, που βασίζεται στον παραδοσιακό προφορικό λόγο. Δηλαδή είναι βέβαια θεατρικός λόγος που δεν γράφεται, αλλά μεταφέρεται από το δάσκαλο στο μαθητή, από το άκουσμα, την ώρα της παράστασης. Κατά καιρούς βέβαια, κάποιοι εκδοτικοί οίκοι, προσπάθησαν να μεταφέρουν στο χαρτί στοιχεία αυτού του λόγου, βασιζόμενοι άλλοι σε αφηγήσεις καραγκιοζοπαιχτών και άλλοι σε άσχετους με την τέχνη συγγραφείς, αποβλέποντας, την εποχή της άνθισης της τέχνης, στο πρόσκαιρο κέρδος τους. Πάντως, ακόμα και οι εκδόσεις που στηρίζονταν σε αφηγήσεις καραγκιοζοπαιχτών, δεν προσέφεραν τίποτα περισσότερο από την καταγραφή μιας παράστασης της εποχής, αποστεωμένη από το βασικό χαρακτηριστικό της τέχνης, τη σάτιρα, αλλά και περικομμένες από τον «Προκρούστη» που ήθελε την παράσταση, ως κείμενο, να χωρέσει στα δύο ή τρία δεκαεξασέλιδα, από τα οποία εξαρτιόταν η έκδοσή.

Ας ξαναγυρίσουμε, όμως, πάλι στην προφορική θεατρική απόδοση και μάλιστα από έναν ηθοποιό, που παρασταίνει μια θεατρική παράσταση, παίζοντας όλους τους ρόλους και μάλιστα χωρίς να τον χωρίζουν από το κοινό τα φώτα της θεατρικής ράμπας, αλλά ένα ολόκληρο υφασμάτινο παραπέτασμα. Το πανί. Αν λάβουμε, μάλιστα, υπόψη μας, την παράσταση χωρίς μικρόφωνο, ήθελε επιπλέον να έχει αυτός ο μοναδικός «υποκριτής» δυνατό, καλό, λαρύγγι, αλλά και γερά, δυνατά, πνευμόνια. Πνευμόνια που, όμως, μολύνονταν από τη χρήση τότε της ασετιλίνης ως φωτιστικό μέσο, πράγμα που οδηγούσε τους τότε μαστόρους στα νοσοκομεία νοσημάτων θώρακος, με διάφορες πνευμονολογικές παθήσεις. Αυτό ήταν και η αφορμή που στο καταστατικό του Σωματείου, αναφέρονταν, μέχρι το 1985, ότι «σε περίπτωση διάλυσης του Σωματείου, η περιουσία του περιέρχεται στο νοσοκομείο νοσημάτων θώρακος Σωτηρία».

Έφταναν, όμως, μόνο τα γερά πνευμόνια για να ξετρυπήσει ο ήχος της φωνής του καλλιτέχνη το πανί και να φτάσει στο κοινό; Όχι!

Ο άνθρωπος, στη φυσιολογική του ομιλία, χρησιμοποιεί έως τα δύο τρίτα των κυψελίδων του πνεύμονα. Το υπόλοιπο ένα τρίτο καταπιέζεται από το διάφραγμα που τον χωρίζει από τα εντόσθια. Πώς θα μπορέσει, λοιπόν, να χρησιμοποιήσει ο καραγκιοζοπαιχτής το ένα τρίτο αχρησιμοποίητων μονάδων εισδοχής αέρα (κυψελίδων) του πνεύμονα και να χρησιμοποιήσει σωστά όλον αυτό τον όγκο αέρα με τρόπο που να δονήσει τις φωνητικές χορδές, ώστε αυτό το σπουδαίο «μουσικό όργανο» να

ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ - ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ
ΠΑΠΑΙΩΑΝΣΤΑΝΤΙΝΟΤ Δ. ΝΙΚΟΣ

Τιμή: Βρίσκειται και με €19.88

έχει τόση δύναμη, ώστε αφού περάσει το πανί, να ακουστεί σωστά μέχρι και την τελευταία καρέκλα του θεάτρου με το πολυπληθές, τότε, κοινό του Ελληνικού Καραγκιόζη; Με τη ΔΙΑΦΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΝΟΗ. Μια αναπνοή που από ανάγκη, εμπειρικά και όχι επιτηδευμένα, χρησιμοποιούσαν οι βουτηχτάδες-αυτοδύτες και οι καραγκιοζοπαίχτες.

Όμως, χρειαζόταν και κάτι άλλο σημαντικό. Να ακούγονται συνάμα και όλα τα φωνήεντα, τα σύμφωνα και οι φθόγγοι του λόγου του. Με άλλα λόγια, να έχει την αγωγή λόγου, αγκαζέ με την ορθοφωνία.

Δυστυχώς, σήμερα, ούτε η πλειοψηφία των ηθοποιών που διδάσκονται στις σχολές θεάτρου και τα άλλα επαγγέλματα λόγου έχουν εντρυφήσει, ικανοποιητικά, σε αυτόν τον τομέα, πολύ δε περισσότεροι οι καραγκιοζοπαίχτες, που είναι αυτοδίδακτοι.

Θα προσπαθήσω, λοιπόν, στο περιοδικό μας «Ο Καραγκιόζης μας» από ό,τι έχω σπουδάσει, τις σημειώσεις μου από το μάθημα της Αγωγής Λόγου και Ορθοφωνίας, από τον αειμνηστο δάσκαλό μου, Νίκο Παπακωνσταντίνου, να δώσω με γραπτό, δυστυχώς, λόγο, όσο μπορώ, τον τρόπο και ορισμένες μεθόδους και γνώσεις, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να κάνουν ένα μικρό βήμα, μπροστά στην ολοκλήρωση της τεχνικής, βοήθημα για την σωστή άσκηση του επαγγέλματος. Αυτές οι γνώσεις, πιστεύω, θα είναι υποβοηθητικές και σε ηθοποιούς, δασκάλους, ομιλητές, εκφωνητές, δικηγόρους, πολιτικούς, ιερείς, ιεροψάλτες και όλους εκείνους, που η ορθή εκφορά του λόγου, αποτελεί βασικό παράγοντα της επιτυχίας τους, αλλά και της ίδιας της επαφής τους με το κοινό.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

ΜΝΗΜΗ ΜΑΝΘΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ (1925-28 Ιουνίου 2009)

Μια εξαγγελία χωρίς ολοκλήρωση

Πέρασαν 8 χρόνια και από το θάνατο και ενός άλλου μεγάλου της τέχνης του Θεάτρου Σκιών. Του Μάνθου Αθηναίου. Μεγάλος στην τέχνη του αλλά με τα σουσούμια ενός απλού λαϊκού ανθρώπου. Ακόμα ηχεί στα αυτιά μου στην

κηδεία του αειμνήστου, η εξαγγελία της Δημοτικής Αρχής του Δήμου Νέας Σμύρνης για δημιουργία «Μουσείου Μάνθος Αθηναίος». Ακόμα το περιμένουμε. Πολιτικάντηδες της ψευτιάς και της υποκρισίας. Το δε «Φεστιβάλ Θεάτρου Σκιών Μάνθος Αθηναίος», που οργάνωνε προς τιμή του ο ίδιος Δήμος, σταμάτησε στο 14ο το 2014. («Στάσου στο 14», που έλεγε το παλιό τραγούδι). Τι έγιναν οι φιγούρες του; Σε ποιανού τα χέρια βρίσκονται σήμερα; Ουδείς ξέρει... Ή μάλλον κάποιος ξέρουν αλλά δεν λένε. Ευτυχώς που εκδόθηκε (από το Δήμο) ένα βιβλίο: «Μάνθος Αθηναίος-Φιγούρες και σκηνικά του Θεάτρου Σκιών», για να μας θυμίζει την ύπαρξη των υπέροχων εργαλείων του.

Αιωνία σου η μνήμη, μεγάλε Μάνθο!

Και μην ανάψετε κεράκι. Πιείτε στην μνήμη του ένα ποτήρι ρετσίνα, που τόσο τη γουστάριζε... Το ίδιο είναι!

e-Αλληλογραφία

Κύριε Καπετανίδη, καλημέρα σας.

Πριν από λίγες ημέρες έλαβα το e-mail με την ανακοίνωση του 2ου Συνεδρίου για την τέχνη του Θεάτρου Σκιών. Εξαιρετικά ελπιδοφόρο! Ας ελπίσουμε πως όλ' αυτά για τα οποία παλεύετε χρόνια θα εισακουστούν. Πόσο δύσκολο είναι πια να παραχωρηθεί στο σωματείο σας ένας μόνιμος χώρος, ένα οικόπεδο βρε αδελφέ... Για μια δραστηριότητα αυθύπαρκτη μέσα στον χρόνο, που δεν ζητάει τίποτε από τους άλλους, εκτός από την αυτονόητη υποστήριξη στο πρώτο βήμα! Γνωστά πράγματα, θα μου πείτε. Κάποια στιγμή ωστόσο, η απορία παύει να είναι ρητορική κι εκφράζεται δυνατά! Στο κάτω-κάτω είναι μια ρημάδα υπογραφή. Αυτός που θα τη βάλει μπορεί να μην έχει ιδέα πόσος κόπος κρύβεται πίσω από μια παράσταση του Θεάτρου Σκιών, αλλά μπορεί να σκεφτεί πρακτικά: στο χώρο αυτό ίσως συνυπάρξουν κι άλλες εκδηλώσεις που θα φέρουν έσοδα στους δήμους κι εντέλει στο κράτος! Ορισμένες φορές η προσέλευση του κοινού σε κάτι που νομίζουμε πως δεν το αφορά είναι τόσο απλή. Το γνωρίζετε καλύτερα από εμένα. Ο κάθε άνθρωπος έχει μέσα του το πνεύμα του Καραγκιόζη. Είναι η δύναμη που θα τον ωθήσει μέσα από το γέλιο ν' αλλάξει τον τρόπο που σκέφτεται. Το μόνο που χρειάζεται είναι να ξύσουμε λίγο την επιδερμική απάθειά του για να εμφανιστεί.

Σε μια κοινωνία όπου ο ένας αποκαλεί τον άλλο «Καραγκιόζη», ή θεωρεί πως το θέμα αφορά μόνο τους Έλληνες ή τους Τούρκους κ.ά. ψάχνοντας την καταγωγή της περιβόητης σκιάς, είναι χρήσιμο να τονίζουμε την οικουμενικότητα τού θεάματος αυτού. Σε τελική ανάλυση, κάθε έργο του Θεάτρου Σκιών είναι μια απεικόνιση του εαυτού μας μπροστά στον αλάνθαστο καθρέφτη των ηρώων του. Αν κάποιοι θεωρούν πως ο Καραγκιόζης είναι ρατσιστής-ναι, το έχω ακούσει κι αυτό!- είναι γιατί οι ίδιοι ενδίδουν στο ρατσισμό με τις πράξεις τους. Η σχέση του θεατή με τη βίωση μιας παράστασης είναι αυστηρά προσωπική, δίχως όριο ηλικίας: ο καθένας βλέπει αυτό που πιθανώς φοβάται. Το ζητούμενο είναι να χρησιμοποιήσει την εικόνα και τον ήχο της ως πανάρχαιο ξόρκι. Ο Καραγκιόζης ξορκολόγος, δεν είναι μόνο ένας τίτλος παράστασης του Γιάνναρου: είναι η απόλυτη ουσία που διατηρεί την ανάγκη μας γι' αυτό το είδος τέχνης.

Σας ευχαριστώ για τον χρόνο που μου αφιερώσατε διαβάζοντας τις αυθόρμητες σκέψεις μου.

Φιλικά, **Αρης Λαζαρίδης.**

ΥΓ.: Εάν, μελλοντικά, θελήσετε να εμπλουτίσετε το forum του σωματείου με νέες παραστάσεις-ή απλώς ν' ανανεώσετε τα links που δεν λειτουργούν σ' αυτές που υπάρχουν ήδη= μια καλή λύση είναι βάλετε τα έργα στην παρακάτω σελίδα: <http://www.zippyshare.com/>. Πρόκειται για δωρεάν σελίδα φιλοξενίας ηχητικών αρχείων, στην ίδια ακριβώς λογική με τις υπόλοιπες που έχετε χρησιμοποιήσει στο παρελθόν. Πλεονεκτήματα: α. είναι απολύτως δωρεάν, β. το ανέβασμα αρχείων είναι εύκολο, γ. το συγκεκριμένο site δεν έχει τόσο πολλούς χρήστες (αυτό σημαίνει πως δεν πρόκειται να κλείσει σύντομα, καθώς δεν το κυνηγούν) και δ. εγώ χρησιμοποιώ ήδη το site που σημαίνει πως θέλω και μπορώ να βοηθήσω ώστε ηχογραφήσεις όπως ο «Γιατρός» του Βάγγου να γίνουν μόνιμα διαθέσιμες στο κοινό. Πρόκειται για εγχείρημα αγάπης προς τον Καραγκιόζη κι ας πάρει χρόνο, το οποίο είμαι πρόθυμος ν' αναλάβω προσωπικά. Αν σας ενδιαφέρει η πρότασή μου μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μου σ' αυτό το e-mail και θα σας δώσω λεπτομέρειες.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Αγαπητέ κύριε Λαζαρίδη, ευχαριστώ που επικοινωνήσατε μαζί μου.

Επιτρέψτε μου να δημοσιεύσω τις πολύ ωραίες και αυθόρμητες σκέψεις σας στο μηνιαίο περιοδικό του Σωματείου μας «Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΜΑΣ».

Για το φόρουμ, όπου δεν «δουλεύουν» κάποια ηχητικά ντοκουμέντα από παραστάσεις, συμβαίνει λόγω πολιτικής του site που ήταν ανεβασμένα. Δηλαδή, όταν μειώνεται η συχνότητα κατεβάσματος, το αφαιρούν. Θα δοκιμάσω σε κατοπινό χρόνο το site που μας προτείνετε. Και πάλι ευχαριστώ!

Πάνος Καπετανίδης

Κ												
Α	Ν	Δ	Ρ	Ι	Κ	Ο	Π	Ο	Υ	Λ	Ο	Σ
Λ												
Ο	Λ	Υ	Μ	Π	Ο	Υ						
Γ												
Ε												
Ρ												
Α							Ψ					
Σ	Α	Ρ	Δ	Ο	Υ	Ν	Η	Σ				
							Λ					
		Κ	Α	Σ	Σ	Ι	Α	Ν	Η			
							Λ					
				Ο	Ρ	Ε	Ω	Ν				
							Ν		Π			
							Ι		Α			
						Ψ	Α	Λ	Τ	Η	Σ	
									Ρ			
								Χ	Α	Ρ	Η	

Καραγκιοζο-σταυρόλεξο ΛΥΣΗ τεύχους 112

**Θέλετε να συμβάλλετε
στην οικονομική στήριξη
του Σωματείου;**

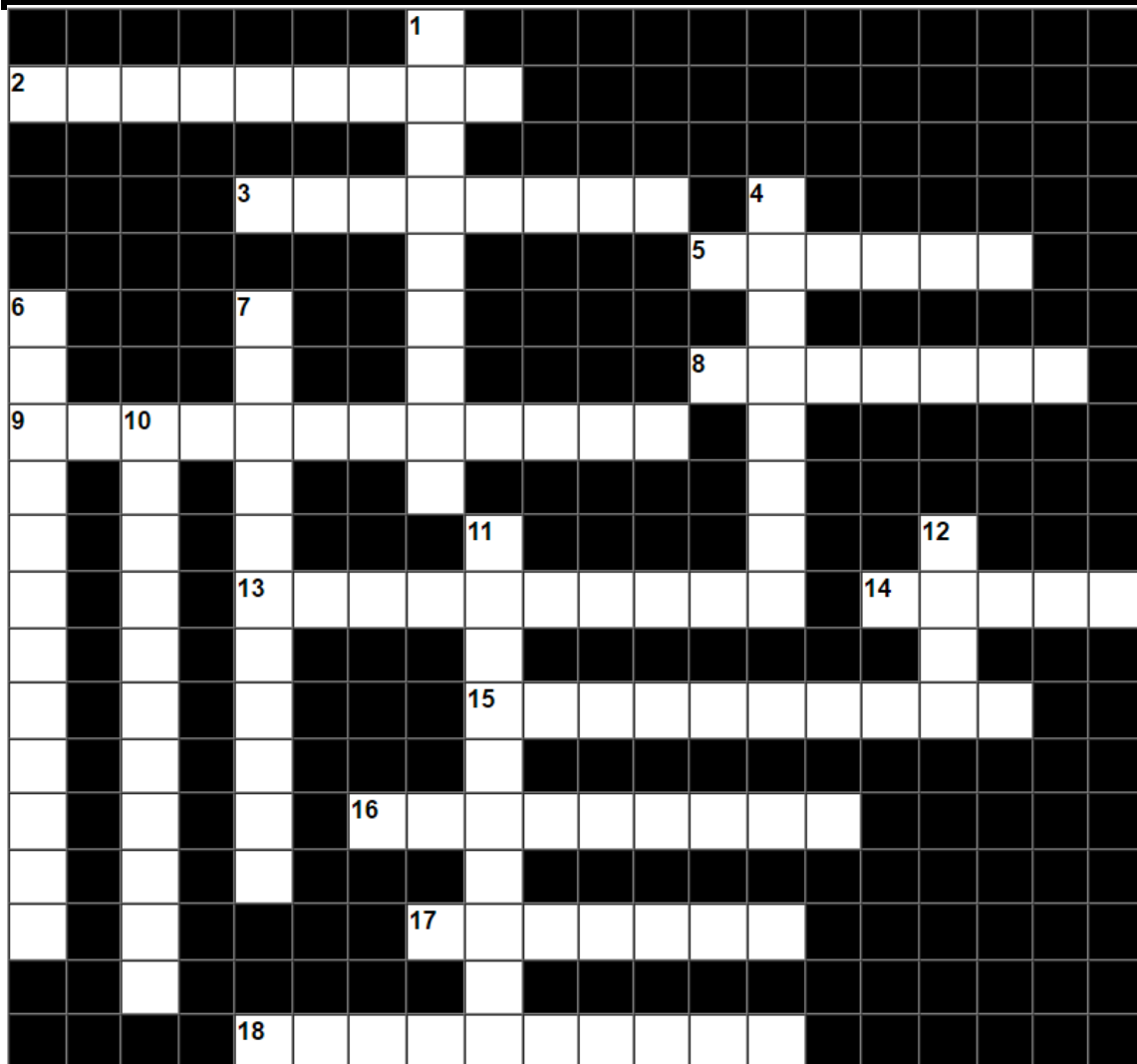
**Μπορείτε να κάνετε κατάθεση
στην Τράπεζα Eurobank,**

Αριθμός λογαριασμού: 0026.0062.17.0200632294

IBAN: GR0802600620000170200632294

Καραγκιοζο-σταυρόλεξο τεύχους 113

Αντώνης Μόλλας και Δημήτρης Μόλλας

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

2. Σκηνοθέτης, που συνεργάστηκε με τον Μίμη Μόλλα, στην “Λίμνη των Στεναγμών”
3. Ταινία του Λάκη Παπαστάθη, με τη συμμετοχή του Μίμη Μόλλα
5. Συνεργάστηκε με τον Μίμη Μόλλα στο φιλμ “Τύφλα να έχει ο Μάρλον Μπράντο”
8. Γιάννης...: Δάσκαλος του Αντώνη Μόλλα
9. Ανδρέας...: Μαθητής του Αντώνη Μόλλα
13. Νίκος...: Μαθητής του Αντώνη Μόλλα
14. Ελληνοαμερικάνος σκηνοθέτης, που συνεργάστηκε με τον Μίμη Μόλλα, στο “Αμέρικα-Αμέρικα”
15. Γιώργος-Στέφανος...: Μαθητής του Αντώνη Μόλλα
16. Το κανονικό επώνυμο του Μόλλα
17. Πόλη της Δυτικής Μακεδονίας, όπου έκανε τη στρατιωτική του θητεία ο Μίμης Μόλλας
18. Γιώργος...: Μαθητής του Αντώνη Μόλλα

ΚΑΘΕΤΑ

1. Δύσμορφος ήρωας του Αντώνη Μόλλα
4. Ευτραφής ήρωας του Αντώνη Μόλλα
6. Μανώλης...: Μαθητής του Αντώνη Μόλλα
7. Περιοχή της Αθήνας, από την οποία καταγόταν ο Αντώνης Μόλλας
10. Υποδύοταν τον караγκιοζοπαίχτη σε ταινία, συνεργαζόμενος με τον Μίμη Μόλλα
11. Τραγουδιστής και κατασκευαστής φιγούρων του Αντώνη Μόλλα
12. Περιοχή της νότιας Πελοποννήσου, από όπου είχε τις ρίζες του ο Αντώνης Μόλλας

ΤΑΞΙΔΙΑ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

Σαν σήμερα:

Νέα Ιωνία, 5-8 Ιουνίου 2012

Διεξάγεται το Πρώτο
Φεστιβάλ Καραγκιόζη Νέας
Ιωνίας, ένα αφιέρωμα στα
εκατό χρόνια από το θάνατο τού
αναγεννητή του Θεάτρου Σκιών
Δημήτρη Σαρδούνη ή Μίμαρου
(1859-1912)

http://www.karagkiozis.com/59_IOYNIOS_2012.pdf

“Ο Ντούμπας έχει κέφια”

Σκίτσα του Κώστα Ντούμπα

ΜΠΑΑΑ!
ΚΑΛΗΜΕΡΑ,
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ!!!

ΑΣΕ ΜΕ!
ΤΡΕΧΩ ΓΙΑ ΤΟ
ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ,
ΜΑΛΑΓΑΝΑ!

ΑΠΟ ΤΙΣ 19 ΕΩΣ ΤΙΣ 24
ΤΟΥ ΙΟΥΝΗ, ΚΑΘΕ ΒΡΑΔΥ
ΚΑΙ ΠΕΡΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ, ΓΙΑ
ΜΙΚΡΟΥΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥΣ!!!

ΕΛΑΤΕ ΝΑ ΦΑΜΕ, ΝΑ
ΠΙΟΥΜΕ ΚΑΙ ΠΗΣΤΙΚΟΙ
ΝΑ ΚΟΙΜΗΘΟΥΜΕ!!!

